

СТАНОВИЩЕ

От проф. д-р Ирена Георгиева Василева, Нов български университет, научното направление 2.1. Филология, за придобиване на образователната и научната степен „доктор“ *в област на висшето образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология*, с кандидат Мария Ладовинска.

Тема на дисертацията: **ЗА НЕЯСНАТА РЕФЕРЕНЦИЯ НА ИНФИНИТИВНИЯ ПОДЛОГ В СЪВРЕМЕННИЯ ИТАЛИАНСКИ ЕЗИК**

1. Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение.

Изследваният въпрос е важен, тъй като разглежданата тема не е била разработвана изобщо и в този смисъл работата е пионерска. Тук мога само да предполагам, че това се дължи, от една страна, на факта, че явлението е доста рядко, и от друга – че изследването на подобен проблем изисква специфични подходи, излизащи извън рамките на стандартните за традиционния синтаксис и семантика.

2. Обоснованост на целите и задачите в дисертационния труд.

Целите и задачите са формулирани ясно и точно както по отношение на съдържанието и обхвата на анализа, резултатите от него, така и тяхното приложение.

3. Степен на познаване на състоянието на проблема и актуалност на използваната литература.

Кандидатката очевидно е добре запозната с научната литература по проблема, тъй като в процеса на анализ, както и в теоретичния преглед, се опира на голям брой автори. Подходът при работа с изворите, макар и не особено критичен, демонстрира способността на авторката да извлича същественото от наличните публикации в съответствие със специфичните нужди на изследването.

4. Коректност при позоваване на представителен брой автори.

Цитатите и препратките в текста са правилни. Броят на източниците според списъка с литература е достатъчно голям и публикациите отговарят на темата, целта и задачите на изследването, с някои изключения, посочени по-долу.

5. Наличие на обоснован и разработен теоретичен модел на изследването.

Изследването е теоретично базирано на текстлингвистиката, като за определени цели във връзка с вникването в проблема в дълбочина се използва и инструментариума на прагматиката и когнитивната лингвистика. Този избор е адекватно обоснован като най-подходящ за целите на изследването, тъй като разглежданото явление може да се интерпретира единствено на надизреченско ниво. Използват се и други инструменти като

анкети и преводи. Всички те позволяват да се съберат данни за подходите към интерпретиране на *референцията на имплицитния подлог на инфинитива в подчинено изречение в италианския език* – основна цел на изследването.

6. Съответствие между избраната методология и методика на изследване и поставената цел и задачи на дисертационния труд.

Изборът на тази комбинация от подходи осигурява цялостен обхват на параметрите, които оказват влияние върху извличането на имплицитния подлог от контекста. Изследването съдържа както *количествен*, така и задълбочен *качествен анализ* на протичащите процеси. Прави се съпоставка и с българския език, макар че съпоставителният анализ не е поставен като основна задача, като се стига до извода, че подобно явление в него не съществува.

7. Наличие на авторски принос за събирането и анализа на емпиричните данни.

Събирането на емпирични данни и техният анализ, както и експериментите, описани в изследването, са изцяло дело на авторката. Извлечени са двадесет примера от пет съвременни италиански романи с общ обем около 1000 страници – факт, който говори за изключителната рядкост на изследваното явление. Освен това са проведени анкети с носители на езика, за да се види как те достигат до разбиране на част от примерите.

8. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд (описание и оценка), включително наличие на оригинален принос в науката.

1. Кратко описание на същността и оценка на достоверността на материала, върху който се основават приносите на дисертационния труд.

Материалите, които служат за основа на анализа в изследването, се състоят от резултатите, получени чрез различните приложени методи (изброени по-горе). Освен това резултатите са представени по лесно разбираем начин чрез редица красноречиви примери, графики и таблици, което улеснява разбирането за читателите.

2. Описание на приносите на кандидата и тяхната класификация.

Приносите на дисертацията са описани ясно и кратко от авторката в края на дисертационния труд (стр. 171). Намирам за излишно да ги повтарям тук, тъй като съм съгласна с всички. Като основен принос се очертава многоаспектния подход към изследваното рядко явление, който доказва, че съществуват голям брой езикови явления, които не могат да се обяснят в рамките на традиционната описателна граматика, че фактори като фонови знания, езиков усет, цялостен контекст и други от областта на прагматиката и когнитивната лингвистика играят решаваща роля за разбирането на даден текст.

Като цяло, изследването е извършено изключително прецизно, теоретично обосновано и последователно, с внимание към детайла, като се подхожда към проблема от различни гледни точки.

3. Оценка на степента на лично участие на автора в приносите.

Въпреки че се опира на съществуваща методика за анализ на проблема, кандидатката умело я използва, за да подкрепи собствените си анализи и изводи. Навлизането и в най-

малките детайли на данните показва, че авторката е положила много усилия и е работила самостоятелно.

4. Оценка на съответствието между автореферата и основните положения и приноси на дисертационния труд.

Авторефератът отразява ясно и точно съдържанието на дисертацията и нейните приноси.

Въздействия на дисертацията върху външната среда.

1. Преценка на публикациите по дисертационния труд: брой, характер на изданията, в които са публикувани.

Посочени са 10 публикации от последните 12 години, повечето от които засягат отделни аспекти на дисертационния труд. Всички публикации са в списания и сборници, издадени в България, повечето след представянето им на конференции.

2. Цитиране от други автори, отзиви в научния печат и др.

Кандидатката е посочила едно цитиране на статия със съавтор.

Лични качества на автора (ако рецензентът го познава).

Познавам Мария Ладовинска като съзнателен и коректен колега.

Мнения, препоръки и бележки.

- По отношение на използваната литература прави впечатление, че като се изключат източниците на италиански език, останалите са предимно на български език, като голяма част от тях са тип справочна литература и учебници, а друга част имат за цел да въведат основните идеи на текстлингвистиката и прагматиката за българската публика, тоест донякъде имат характер на преразказ. Забелязват се голям брой вторични цитирания. Повечето такива публикации са съответно доста остарели и не отразяват съвременните тенденции в развитието на тези направления, например в посока анализ на дискурса.
- Това е довело до възприемането на някои термини в доста опростен вид. Само един пример: за понятието „референция“ се приема, че то „представлява „съотнасянето на езикови знаци с определени извънезикови факти“, при което „съответните извънезикови факти се определят като референти“ (Добрева, Савова, 2000: 185)“, (стр. 7). Така се пренебрегва анализа на две донякъде противоречащи си основни виждания за характера на референцията, а именно като: „Семантически реализъм ... езиковите изрази се отнасят до нещата от външния свят“ (Abbott, 1997: 130), от една страна, и на Jackendoff (1998: 211) като „Концептуализъм: Езиковите изрази се отнасят до обекти в света така, както той се концептуализира от потребителя на езика“, от друга.
- Чисто технически, в частта за цитираните източници е напълно излишно тяхното разделяне на физически и дигитални – тази практика отдавна е остаряла и само затруднява читателя.

- Освен това не ми стана ясно защо две от главите са включени като приложения на италиански език – би било добре авторката да обясни какви са причините за това свое решение.
- Бих препоръчала на авторката да разшири изследването чрез анализ на голям електронно базиран корпус, например като използва Sketch Engine.
- И не на последно място, препоръчвам публикуването на основни части от изследването в международни реферирани и индексирани списания, тъй като тематиката би била от интерес за много по-широка от българската публика.

Заключение с ясно формулирана положителна или отрицателна оценка на дисертационния труд.

Цялостната ми оценка за дисертацията, автореферата и публикациите на Мария Ладовинска е положителна. Кандидатката е обещаващ учен и практик в своята област. Дисертацията съдържа както теоретични, така и приложни приноси в практиката на преподаване на италиански език и тази на превода. Структурата и съдържанието на представените дисертация и автореферат напълно отговарят на изискванията на ЗРНСРБ и правилника за прилагането му в НБУ. Това ми дава основание да предложа научната и образователна степен „доктор” да бъде присъдена на Мария Ладовинска в професионално направление 2.1. Филология.

Цитирани източници:

Abbott, B. (1997). Models, Truth, and Semantics. *Linguistics and Philosophy* 20, 117-138.
 Jackendoff, R. (1998). Why a conceptualism view of reference? A reply to Abbot. *Linguistics and Philosophy* 21, 211-219.

Дата: 07.08.2023 г.

Подпис:
 проф. Ирена Василева